

Βρυξέλλες, 16 Σεπτεμβρίου 2019
(OR. en)

12107/19

COHOM 96
COPS 274
DEVGEN 164
FREMP 113
CONUN 113
CFSP/PESC 669

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Αποδέκτης: Αντιπροσωπίες

αριθ. προηγ. εγγρ.: 10842/19

Θέμα: Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την πολιτική της ΕΕ έναντι τρίτων χωρών όσον αφορά τα βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας – Αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών (2019)

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο με τίτλο «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την πολιτική της ΕΕ έναντι τρίτων χωρών όσον αφορά τα βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας – Αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών (2019)», όπως εγκρίθηκε από το Συμβούλιο κατά την 3712η σύνοδό του στις 16 Σεπτεμβρίου 2019.

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΕΝΑΝΤΙ
ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ
ΣΚΛΗΡΗΣ, ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Ή ΤΑΠΕΙΝΩΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ή ΤΙΜΩΡΙΑΣ
(Αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών – 2019)**

Περιεχόμενα

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
Α. Αιτιολόγηση της δράσης	3
Β. Στόχος και πεδίο εφαρμογής	4
Γ. Ορισμός και ιστορικό	5
II ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ	9
Α. Πολιτική καθοδήγηση	9
Β. Πολιτικά και χρηματοδοτικά μέσα	11
III. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ	17
1. Απαγόρευση βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης	17
1.1 Απαγόρευση βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης στη νομοθεσία	18
1.2 Επιβεβαίωση της απόλυτης απαγόρευσης των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης στις πολιτικές	21
2. Πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης	22
2.1 Συμμόρφωση με διασφαλίσεις και διαδικασίες σχετικά με την κράτηση	22
2.2 Παροχή αποτελεσματικών και ασφαλών μηχανισμών υποβολής καταγγελιών	24
2.3 Δυνατότητα ύπαρξης αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης και εποπτείας της κράτησης	25
3. Καταπολέμηση της ατιμωρησίας	26
4. Επανόρθωση, συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης, για τα θύματα	28
IV. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	31
Παράρτημα I – Κατάλογος συναφών εγγράφων	31
Παράρτημα II – Κατάλογος συντομογραφιών	35

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Αιτιολόγηση της δράσης

1. Τα βασανιστήρια και οι άλλες μορφές κακής μεταχείρισης περιλαμβάνονται στις πλέον αποτρόπαιες παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, της ανθρώπινης ακεραιότητας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ουδείς υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Το διεθνές δίκαιο δεν δέχεται καμία εξαίρεση εν προκειμένω. Όλες οι χώρες υποχρεούνται να συμμορφώνονται σε κάθε περίπτωση με τη μη δεκτική παρεκκλίσεων απαγόρευση κάθε είδους βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης.
2. Παρά την απόλυτη απαγόρευση, τα βασανιστήρια και οι άλλες μορφές κακής μεταχείρισης συνεχίζουν να αποτελούν γεγονός σε πολλά τα μέρη του κόσμου. Σε πολλές χώρες τα πρόσωπα που διαπράττουν βασανιστήρια και προχωρούν σε άλλες μορφές κακής μεταχείρισης συνεχίζουν να παραμένουν ατιμώρητα, ενώ τα περισσότερα θύματα δυσκολεύονται να επιτύχουν επανόρθωση.
3. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζεται στις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες του σεβασμού προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η καταπολέμηση των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης κατοχυρώνεται στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων¹. Αποτελεί προτεραιότητα της εξωτερικής δράσης της ΕΕ.
4. Με τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, η ΕΕ επαναβεβαιώνει την ισχυρή της δέσμευση για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης σε παγκόσμιο επίπεδο, σύμφωνα με τις σχετικές διεθνείς και περιφερειακές συνθήκες και τα πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ άλλων για την απονομή της δικαιοσύνης και τη διεξαγωγή ένοπλων συγκρούσεων. Με αυτόν τον τρόπο, η ΕΕ ακολουθεί μια σφαιρική προσέγγιση που συμπεριλαμβάνει όλα τα ουσιώδη στοιχεία για την εξάλειψη των βασανιστηρίων: απαγόρευση, πρόληψη, λογοδοσία και επανόρθωση.

¹ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 4.

B. Στόχος και πεδίο εφαρμογής

5. Μετά την τελευταία αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών το 2012², υπήρξαν πολλές εξελίξεις πολιτικής στον τομέα των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ, γεγονός που καθιστά αναγκαία την παρούσα αναθεώρηση. Ειδικότερα, η συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας³ και η ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη⁴ βρίσκονται τώρα στον πυρήνα του πλαισίου πολιτικής της ΕΕ για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.
6. Σκοπός αυτών των κατευθυντήριων γραμμών είναι να παράσχουν πρακτική καθοδήγηση στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στα κράτη μέλη, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη συνεργασία τους με τρίτες χώρες, καθώς και σε πολυμερή φόρουμ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για τη στήριξη των συνεχιζόμενων προσπάθειών για την εξάλειψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης παγκοσμίως.
7. Επίσης, θα ενισχύσουν και θα συμπληρώσουν την πολιτική της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία με το σχέδιο δράσης της για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία⁵, το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για τη στήριξη της μεταβατικής δικαιοσύνης⁶ (με στόχο, μεταξύ άλλων, τον τερματισμό της ατιμωρησίας και την παροχή αναγνώρισης και επανόρθωσης στα θύματα) και την εφαρμογή των άλλων κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα⁷. Ειδικότερα, οι ανά χείρας κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να εξεταστούν σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τη θανατική ποινή⁸. Η ΕΕ θεωρεί ότι η θανατική ποινή αποτελεί σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και αντιτίθεται πάντοτε σθεναρά στη χρήση της θανατικής ποινής υπό οποιεσδήποτε περιστάσεις.
Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές θα συμπληρώνουν επίσης τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την προώθηση της συμμόρφωσης προς το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.

² Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την πολιτική της ΕΕ έναντι τρίτων χωρών όσον αφορά τα βασανιστήρια και άλλου είδους σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο στις 9 Απριλίου 2001, αναθεωρήθηκαν το 2008 και το 2012 (βλ. έγγρ. 6129/1/12 της 20ής Μαρτίου 2012).

³ «Κοινό όραμα, κοινές δράσεις: Μία ισχυρότερη Ευρώπη. Μια συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας, Ιούνιος 2016
https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.

⁴ Νέα Ευρωπαϊκή Κοινή Αντίληψη για την Ανάπτυξη: «Ο κόσμος μας, η αξιοπρέπειά μας, το μέλλον μας», ΕΕ C 210 της 30.6.2017.

⁵ Στρατηγικό πλαίσιο και σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, έγγρ. 11855/12, Ιούνιος 2012.

Σχέδιο δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2015-2019, JOIN(2015) 16 final· Συμπεράσματα του Συμβουλίου, έγγρ. 10897/15.

⁶ Στήριξη της μεταβατικής δικαιοσύνης από την ΕΕ – Συμπεράσματα του Συμβουλίου, έγγρ. 13576/15, 16 Νοεμβρίου 2015.

⁷ Όλες οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα διατίθενται στον ιστότοπο https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy/6987/eu-human-rights-guidelines_en.

⁸ Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τη θανατική ποινή, οι οποίες εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο στις 12 Απριλίου 2013, έγγρ. 8416/13.

Γ. Ορισμός και ιστορικό

8. Ο όρος «βασανιστήρια» χρησιμοποιείται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές με την έννοια του ορισμού που περιέχεται στο άρθρο 1 της σύμβασης του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων και άλλου είδους σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

«Βασανιστήρια: κάθε πράξη με την οποία επιβάλλεται μεθοδευμένα ισχυρός σωματικός ή ψυχικός πόνος ή οδύνη, σε κάποιο πρόσωπο με σκοπό να αποσπασθεί από αυτό ή από τρίτο πρόσωπο πληροφορία ή ομολογία, να τιμωρηθεί για πράξη που αυτό ή τρίτο πρόσωπο διέπραξε ή υπάρχουν υπόνοιες ότι διέπραξε, ή για να ασκηθεί εκφοβισμός ή καταπίεση σε αυτό ή τρίτο πρόσωπο, ή στο πλαίσιο εφαρμογής διακρίσεων οποιουδήποτε είδους, όταν αυτός ο πόνος ή η οδύνη επιβάλλονται από δημόσιο λειτουργό ή άλλο πρόσωπο που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα ή με την υποκίνηση, τη συναίνεση ή την αποδοχή του. Δεν περιλαμβάνονται στις πράξεις αυτές ο πόνος ή η οδύνη που προέρχονται μόνο από πράξεις συμφυείς ή παρεμπόπτουσες προς νόμιμες κυρώσεις».

Για τον σκοπό των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, ως άλλη μορφή κακής μεταχείρισης νοείται κάθε μορφή σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας⁹, συμπεριλαμβανομένης και της σωματικής τιμωρίας, η οποία στερεί από ένα πρόσωπο τη σωματική και διανοητική του ακεραιότητα.

9. Βασανιστήρια και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης μπορούν να υπάρξουν σε όλους τους χώρους όπου οι άνθρωποι στερούνται την ελευθερία τους, όπως αστυνομικά τμήματα, κέντρα προσωρινής κράτησης, φυλακές, κέντρα κράτησης μεταναστών, καθώς και σε ψυχιατρικά ιδρύματα, ιδρύματα για παιδιά και νέους, ιδιωτικά σωφρονιστικά ιδρύματα κ.λπ.

Είναι σημαντικό να υπομνησθεί ότι η μη συμμόρφωση με τα πρότυπα των συνθηκών κράτησης, όπως ορίζονται στο σχετικό διεθνές και περιφερειακό πλαίσιο, μπορεί να συνιστά κακή μεταχείριση ή ακόμη και βασανιστήριο¹⁰.

⁹ Ο ορισμός της «άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας», ο οποίος δεν περιλαμβάνεται στη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων (UNCAT), θα πρέπει να τροποποιηθεί για να εναρμονιστεί με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

¹⁰ Δέσμη αρχών του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης, εγκρίθηκε με το ψήφισμα 43/173 της ΓΣΗΕ της 9ης Δεκεμβρίου 1988· Νομολογία Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου· Οι «κανόνες Νέλσων Μαντέλα».

Βασανιστήρια και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης μπορούν να διαπραχθούν, τόσο από κρατικούς όσο και από μη κρατικούς φορείς, σε διάφορα άλλα πλαίσια και χώρους, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο βίαιων εξαφανίσεων και πράξεων βίας και κακοποίησης, είτε πρόκειται για ενδοοικογενειακή, σεξουαλική ή έμφυλη βία είτε με βάση οποιονδήποτε άλλο λόγο διακριτικής μεταχείρισης.

Τα βασανιστήρια, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και έμφυλης βίας, χρησιμοποιούνται επίσης σαν πολεμικό όπλο.

10. Η προαναφερθείσα σύμβαση και το προαιρετικό της πρωτόκολλο και η σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελούν τη βάση της πολιτικής της ΕΕ κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης. Οι συστάσεις που διατυπώθηκαν από μηχανισμούς πρόληψης που βασίζονται σε συνθήκη, όπως η Επιτροπή του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων, η Υποεπιτροπή του ΟΗΕ για την πρόληψη των βασανιστηρίων (SPT), οι εισηγητές των Ηνωμένων Εθνών και η επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη των βασανιστηρίων (CPT), λαμβάνονται υπόψη από την ΕΕ. Η ΕΕ επιβεβαιώνει επίσης ότι τα σοβαρότερα εγκλήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα συνολικά, όπως η γενοκτονία, τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.
11. Μεταξύ των σημαντικών διεθνών εξελίξεων από το 2012 και μετά περιλαμβάνεται η **Ατζέντα του 2030 του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη**, η οποία εγκρίθηκε το 2015. Ο Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης 16 επικεντρώνεται στην προαγωγή ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, συμπεριλαμβανομένης της προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της παροχής δικαιοσύνης για όλους, αναφέροντας ιδίως την ανάγκη να δοθεί τέλος στην κακοποίηση, στην εκμετάλλευση, στην εμπορία ανθρώπων και σε όλες τις μορφές βίας και βασανιστηρίων εις βάρος παιδιών¹¹. Επίσης το 2015, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε αναθεωρημένους πρότυπους ελάχιστους κανόνες για τη μεταχείριση των κρατουμένων (οι «**κανόνες Νέλσον Μαντέλα**»¹²), οι οποίοι εισάγουν και ενισχύουν σημαντικές διασφαλίσεις κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, ιδίως στον κανόνα 43.

¹¹ Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο στις 6 Μαρτίου 2017.

¹² Οι «κανόνες Νέλσον Μαντέλα», οι οποίοι εγκρίθηκαν από τη ΓΣΗΕ στις 17 Δεκεμβρίου 2015 και είναι διαθέσιμοι εδώ, αναθεώρησαν τους πρότυπους ελάχιστους κανόνες των ΗΕ για τη μεταχείριση των κρατουμένων που εγκρίθηκαν από τα ΗΕ το 1955.

Τον Δεκέμβριο του 2017, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών εξέδωσε το ψήφισμα 72/163 σχετικά με τα βασανιστήρια και κάθε άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, και η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων εξέδωσε τη γενική παρατήρηση αριθ. 4¹³ σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 3 της Σύμβασης (όπου συμπεριλαμβάνονται προληπτικά μέτρα για τη διασφάλιση της αρχής της **μη επαναπροώθησης**, απαγόρευση της απομάκρυνσης, του εκτοπισμού ή της απέλασης προσώπου σε άλλο κράτος όταν υπάρχουν ουσιαστικοί λόγοι να πιστεύεται ότι διατρέχει τον κίνδυνο να υποστεί βασανιστήρια) .

Τον Μάρτιο του 2018, το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών εξέδωσε το ψήφισμα 37/19 σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της **διαφθοράς** στο δικαίωμα προστασίας από βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία.

Η διακήρυξη της Νέας Υόρκης για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2016 εξέφρασε την πολιτική βούληση των ηγετών του κόσμου να σώσουν ζωές και να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων· τον Δεκέμβριο του 2018, το **Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους πρόσφυγες και το Παγκόσμιο Σύμφωνο για ασφαλή, ομαλή και νόμιμη μετανάστευση** εγκρίθηκαν από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών¹⁴. Το πλαίσιο εταιρικής σχέσης της ΕΕ για τη μετανάστευση του 2016 καθόρισε προτεραιότητες και αποτελέσματα προσαρμοσμένα στις συνθήκες κάθε χώρας, με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

12. Η **συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας του 2016** επιβεβαίωσε τη δέσμευση για ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλους τους τομείς πολιτικής στο πλαίσιο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ και την ανάγκη ενίσχυσης της ανθεκτικότητας των κρατών και της κοινωνίας σε ένα σύνθετο παγκόσμιο περιβάλλον¹⁵. Εγκρίνοντας τη νέα **Ευρωπαϊκή Κοινή Αντίληψη για την Ανάπτυξη** το 2017, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της επιβεβαίωσαν επίσης τη δέσμευσή τους για την προαγωγή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

¹³ Βλ. CAT Γενική Παρατήρηση αριθ. 4, Έγγρ. ΗΕ CAT/CAT-C-GC-4. Το πλήρες έγγραφο είναι διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁴ Δεν ψήφισαν υπέρ όλα τα κράτη μέλη στη Γενική Συνέλευση των ΗΕ.

¹⁵ «Μια στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα στην εξωτερική δράση της ΕΕ» SWD(2017) 226 final, Ιούνιος 2017.

Κατ' εφαρμογή της **προσέγγισης της αναπτυξιακής συνεργασίας με βάση τα δικαιώματα**¹⁶, η ΕΕ ενέκρινε το 2015 το δεύτερο **σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία**, συμπεριλαμβανομένου του στόχου 13 για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και την κατάργηση της θανατικής ποινής, επισημαίνοντας τη διασύνδεση μεταξύ των βασανιστηρίων, της θανατικής ποινής, της αυθαίρετης κράτησης και των βίαιων εξαφανίσεων.

Αυτή η έκδοση των κατευθυντήριων γραμμών λαμβάνει υπόψη τα συμπεράσματα του **φόρουμ ΕΕ-ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα** του 2016, το οποίο επικεντρώθηκε στα βασανιστήρια και στην κακή μεταχείριση, ανταποκρινόμενη στην ανάγκη οριζόντιας προοπτικής¹⁷.

Επισημαίνει επίσης την **παγκόσμια συμμαχία για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια**¹⁸, μια πρωτοβουλία υπό την ηγεσία της ΕΕ (μαζί με την Αργεντινή και τη Μογγολία), η οποία δρομολογήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2017 και αποσκοπεί στον τερματισμό του παγκόσμιου εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια και τη θανατική ποινή.

¹⁶ Συμπεράσματα του Συμβουλίου για μια προσέγγιση της αναπτυξιακής συνεργασίας με βάση τα δικαιώματα, η οποία θα εμπεριέχει το σύνολο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, 9987/14, Μάιος 2014

¹⁷ «United against all forms of torture: – applying a cross-cutting perspective to prevent, prohibit, and redress torture globally» (Ενωμένοι ενάντια σε κάθε μορφή βασανιστηρίων: εφαρμογή οριζόντιας προσέγγισης για την πρόληψη, την απαγόρευση και την επανόρθωση των βασανιστηρίων σε όλο τον κόσμο): 18ο Φόρουμ ΕΕ-ΜΚΟ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βρυξέλλες, 1-2 Δεκεμβρίου 2016».

¹⁸ <http://www.omct.org/reports-and-publications/european-union/2017/04/d24281/>
<http://www.torturefreetrade.org/>.

II ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ

A. Πολιτική καθοδήγηση

13. Η ΕΕ υποστηρίζει ενεργά το έργο του ΟΗΕ και των περιφερειακών φορέων σε αυτόν τον τομέα (συμπεριλαμβανομένης, μεταξύ άλλων, της Επιτροπής του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων, της Υποεπιτροπής του ΟΗΕ για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, της Επιτροπής του ΟΗΕ για τις Βίαιες Εξαφανίσεις, της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων στην Αφρική, της Αφρικανικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών, του Διαμερικανικού Συστήματος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, της Διακυβερνητικής Επιτροπής του ASEAN για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, καθώς και του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ για τα βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας και άλλων ειδικών διαδικασιών του ΟΗΕ και περιφερειακών μηχανισμών) και άλλων βασικών φορέων, όπως το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ΔΠΔ).
14. Η ΕΕ θα δραστηριοποιηθεί προκειμένου να συμβάλει ώστε να διασφαλισθεί ότι οι ισχύουσες διεθνείς και περιφερειακές διασφαλίσεις κατά των βασανιστηρίων και άλλου είδους κακής μεταχείρισης θα ενισχυθούν και θα εφαρμόζονται αποτελεσματικά.
15. Σε πολυμερές επίπεδο, η ΕΕ είναι ένθερμος υποστηρικτής της πρωτοβουλίας για τη σύμβαση κατά των βασανιστηρίων (CTI) που δημιουργήθηκε το 2014 με στόχο την παγκόσμια επικύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας έως το 2024 μέσω της διακρατικής συνεργασίας και του διαλόγου. Προάγει επίσης το έργο του Ταμείου εθελοντικών εισφορών των ΗΕ για τα θύματα βασανισμού.

16. Στόχος της ΕΕ είναι να συνεργαστεί με τρίτες χώρες για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, ώστε να εξασφαλιστεί η επιβολή της απόλυτης απαγόρευσης και να διασφαλιστεί ότι τα θύματα θα έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες αποκατάστασης, νομική υποστήριξη και άλλες μορφές επανόρθωσης. Στις επαφές της με τρίτες χώρες η ΕΕ θα εξακολουθεί επισημαίνει την επιτακτική ανάγκη και την υποχρέωση αποδοχής των συναφών διεθνών κανόνων και προτύπων από όλες τις χώρες και της συμμόρφωσής τους προς αυτούς/αυτά και θα τονίζει στη συνέχεια ότι τα βασανιστήρια και η άλλου είδους κακή μεταχείριση απαγορεύονται από το διεθνές δίκαιο σε όλες τις περιστάσεις. Θα παραπέμπει επίσης στις διατάξεις ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν χαρακτήρα «ουσιωδών στοιχείων» και στις ρήτρες αναστολής που περιλαμβάνονται σε πολλές διμερείς συμφωνίες της ΕΕ με τρίτες χώρες, οι οποίες απαιτούν τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.
17. Η ΕΕ δημοσιοποιεί τους στόχους της ως αναπόσπαστο τμήμα της πολιτικής της στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου και υπογραμμίζει τη σημασία που αποδίδει στην πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης ενόψει της πλήρους εξάλειψής τους. Επί αυτής της βάσης, ακολουθεί μια ολιστική και προορατική προσέγγιση που περιλαμβάνει όλους τους ενδεδειγμένους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της ευαισθητοποίησης, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, της πρόληψης, της παρακολούθησης και της λογοδοσίας, της προστασίας και της επανόρθωσης, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η αποκατάσταση για τα θύματα βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης.
18. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι αποφασισμένα να συμμορφωθούν πλήρως με τις διεθνείς υποχρεώσεις που απαγορεύουν τα βασανιστήρια και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης και δεν επιτρέπουν σε καμία περίπτωση να γίνεται επίκληση εξαιρετικών περιστάσεων, ως δικαιολογία για βασανιστήρια ή άλλες μορφές κακής μεταχείρισης¹⁹. Η ΕΕ ενθαρρύνει τις τρίτες χώρες να ενσωματώσουν τις διασφαλίσεις κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης στις δράσεις τους και να τηρήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις τους στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δυνάμει του διεθνούς δικαίου, μεταξύ άλλων όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τη μετανάστευση, την εμπορία ανθρώπων και άλλα πλαίσια διαχείρισης κρίσεων, όπως η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.
19. Σε τοπικό επίπεδο, η ΕΕ προωθεί και στηρίζει το έργο των εθνικών οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σημαντικό ρόλο των ανεξάρτητων **εθνικών προληπτικών μηχανισμών** που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του προαιρετικού πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων (OPCAT).

¹⁹ Σχετ. UNCAT άρθρο 2 παράγραφος 2.

20. Συνεργάζεται επίσης στενά με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και προωθεί την ένταξή τους στις εργασίες για την εξάλειψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης.

B. Πολιτικά και χρηματοδοτικά μέσα

Προς επίτευξη των στόχων αυτών, η ΕΕ θα χρησιμοποιήσει, μεταξύ άλλων, τα εξής μέσα:

Πολιτικοί διάλογοι

21. Το ζήτημα των βασανιστηρίων θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο των διαλόγων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των διαλόγων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με χώρες εταίρους. Επιπλέον, οι πολιτικοί διάλογοι μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών και περιφερειακών οργανώσεων θα περιλαμβάνουν επίσης το ζήτημα των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης ως ζήτημα προτεραιότητας, κατά περίπτωση, ώστε να τίθεται με συνέπεια το ζήτημα αυτό στις χώρες εταίρους. Πρέπει να στηριχθεί η δημιουργία ικανοτήτων στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, ενώ οι χώρες εταίροι θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να ενσωματώσουν τα δικαιώματα του ανθρώπου στις εργασίες τους για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η ΕΕ θα συμπεριλάβει θέματα πρόληψης των βασανιστηρίων, λογοδοσίας, αποκατάστασης και άλλων επανορθώσεων για τα θύματα βασανιστηρίων στους διαλόγους για τη μετανάστευση. Η καταπολέμηση των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και της έμφυλης βίας, αποτελεί επίσης σημαντική πτυχή των διαλόγων μας στο πλαίσιο της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος.

Παρακολούθηση, αξιολόγηση και υποβολή εκθέσεων

22. Στις εκθέσεις τους, οι αντιπροσωπίες της ΕΕ και οι αρχηγοί αποστολών της ΕΕ θα εξετάζουν καταγγελίες για βασανιστήρια και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης, όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι τελέστηκαν τέτοιες πράξεις εντός της χώρας. Θα περιλαμβάνουν ανάλυση των περιστατικών βασανιστηρίων ή άλλων μορφών κακής μεταχείρισης και των μέτρων που λαμβάνονται για την καταπολέμησή αυτών, καθώς και περιοδική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και του αντικτύπου των δράσεων της ΕΕ. Η συμμόρφωση με την UNCAT και, κατά περίπτωση, η εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την αποτελεσματική εφαρμογή των συστάσεων της CPT θα πρέπει να αποτελούν μέρος της τακτικής υποβολής εκθέσεων στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας και άλλων δράσεων, π.χ. του ειδικού καθεστώτος κινήτρων για την αειφόρο ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση στο πλαίσιο του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων της ΕΕ («ΣΓΠ +»). Η κατάσταση όσον αφορά τα βασανιστήρια και τις άλλες μορφές κακής μεταχείρισης εκτιμάται επίσης στις εκθέσεις για τις υποψήφιες και τις δυνάμει υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες.
23. Όταν, στις ενωσιακές στρατηγικές ανά χώρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, έχει οριστεί ως προτεραιότητα η καταπολέμηση των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, αυτό περιλαμβάνει την ενδελεχή ανάλυση της κατάστασης από πλευράς βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης σε μια δεδομένη χώρα, καθώς και τον καθορισμό πιθανών προληπτικών δράσεων και μηχανισμών, όπως επίσης και τα απαραίτητα βήματα για την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας σε σχέση με βασανιστήρια και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης και τη διασφάλιση της επανόρθωσης, περιλαμβανομένης της πλήρους αποκατάστασης των θυμάτων βασανιστηρίων. Για τις χώρες στις οποίες η καταπολέμηση των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης δεν έχει οριστεί ως προτεραιότητα, αυτό θα αντιμετωπίζεται ως επείγον ζήτημα όποτε γίνονται καταγγελίες για βασανιστήρια στη χώρα.

Διαβήματα και δηλώσεις

24. Η ΕΕ θα προβαίνει σε διαβήματα και σε δημόσιες διακηρύξεις προς αντιμετώπιση επειγουσών καταστάσεων και περιπτώσεων, όταν τρίτες χώρες θα πρέπει να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα κατά των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, συμπεριλαμβανομένων των προληπτικών μέτρων. Η ΕΕ θα πρέπει, όπου χρειάζεται, να ζητεί πληροφορίες σχετικά με καταγγελίες για βασανιστήρια ή άλλες μορφές κακής μεταχείρισης και σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για τη διερεύνηση και τη λογοδοσία των δραστών, καθώς και την αποζημίωση των θυμάτων. Η ΕΕ θα αντιδρά επίσης σε ενδεχόμενες θετικές εξελίξεις.
25. Σε καλά τεκμηριωμένες ατομικές περιπτώσεις βασανιστηρίων ή άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, η ΕΕ θα καλεί μετ' επιτάσεως (με εμπιστευτικό ή δημόσιο διάβημα) τις αρχές της ενεχόμενης χώρας να μεριμνήσουν για την ασφάλεια του θύματος και άλλων σχετιζόμενων προσώπων, να εμποδίσουν περαιτέρω καταχρήσεις, να εφαρμόσουν τις σχετικές διασφαλίσεις και να εξασφαλίσουν ότι πραγματοποιείται άμεση, αποτελεσματική, ανεξάρτητη και αμερόληπτη έρευνα, με σκοπό να λογοδοτήσουν στη δικαιοσύνη οι δράστες και να διευκολυνθεί η πλήρης και αποτελεσματική επανόρθωση για τα θύματα. Οι δράσεις όσον αφορά ατομικές περιπτώσεις θα καθορίζονται κατά περίπτωση και μπορούν να εντάσσονται σε γενικότερο διάβημα.
26. Η ΕΕ μπορεί επίσης να εξετάσει μέσα στήριξης και προστασίας των τοπικών οργανώσεων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που βρίσκονται σε κίνδυνο λόγω της συμμετοχής τους στην πρόληψη και την εξάλειψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης και στην αναζήτηση ή παροχή επανόρθωσης, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης, για τα θύματα.

Επισκέψεις

27. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι επικεφαλής αποστολών και άλλοι ανώτεροι υπάλληλοι της ΕΕ που επισκέπτονται τη χώρα μπορούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο να επισκεφθούν υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ακτιβιστές που βρίσκονται σε κίνδυνο, συμπεριλαμβανομένων όσων βρίσκονται σε φυλακές ή άλλα κέντρα κράτησης, ανεξάρτητα από τις προξενικές δραστηριότητες. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι επισκέψεις αυτές μπορεί να είναι λεπτό και ευαίσθητο ζήτημα, θα πρέπει κατά προτίμηση να πραγματοποιούνται σε στενό συντονισμό με εθνικούς και διεθνείς εμπειρογνώμονες ή άλλους αναγνωρισμένους οργανισμούς που γνωρίζουν τη κατάσταση της συγκεκριμένης χώρας, ώστε να διασφαλίζεται ότι μπορεί να τηρείται η αρχή του «μη βλάπτειν». Στόχος των επισκέψεων αυτών είναι η συνεργασία με τους σχετικούς συνομιλητές, η επισήμανση τομέων στους οποίους μπορούν να επέλθουν βελτιώσεις και ο εντοπισμός τομέων στους οποίους η στήριξη της ΕΕ θα μπορούσε να στοχεύσει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων. Οι επισκέψεις αυτές μπορούν επίσης να χρησιμεύσουν για τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ εμπειρογνομόνων κατά των βασανιστηρίων και τοπικών διοικητικών υπαλλήλων.

Παρακολούθηση δικών

28. Οι αντιπροσωπίες και οι αρχηγοί αποστολών της ΕΕ θα επιδιώκουν την αποστολή εκπροσώπων της ΕΕ και εκπροσώπων πρεσβειών ως παρατηρητών σε δίκες στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι οι κατηγορούμενοι ή οι μάρτυρες έχουν υποστεί βασανιστήρια ή άλλες μορφές κακής μεταχείρισης. Θα πρέπει να εξετάζεται ο επιμερισμός των βαρών ώστε να μεγιστοποιείται ο αντίκτυπος της παρακολούθησης των δικών.

Συνεργασία της ΕΕ με πολυμερείς οργανισμούς και μηχανισμούς

29. Η συνεργασία με διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς και με τους μηχανισμούς τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ουσιαστικής σημασίας για την προώθηση του θεματολογίου για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και για τη διασφάλιση της ανάληψης ευθύνης και της δέσμευσης έναντι των διεθνών και περιφερειακών κανόνων και αρχών.

Η ΕΕ:

- θα συνεχίσει να θέτει το ζήτημα των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης και να επιβεβαιώνει και να προάγει την εξάλειψή τους σε πολυμερή φόρα όπως τα Ηνωμένα Έθνη, το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, καθώς και με τους σχετικούς περιφερειακούς εταίρους, όπως η Αφρικανική Ένωση και το Διαμερικανικό Σύστημα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η ΕΕ θα συνεχίσει να στηρίζει ενεργά τις/τα συναφείς/ή αποφάσεις/ψηφίσματα στον ΟΗΕ, περιλαμβανομένων της Γενικής Συνέλευσης και του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων·
- Θα βοηθά τις χώρες να υλοποιήσουν τις συστάσεις και τις δεσμεύσεις της UPR, οι οποίες ευθυγραμμίζονται με τα διεθνή και περιφερειακά πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε σχέση με την πρόληψη και την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης·
- Θα στηρίζει τους συναφείς διεθνείς και περιφερειακούς μηχανισμούς στο πεδίο αυτό και θα τονίζει την ανάγκη να συνεργάζονται τα κράτη με τους μηχανισμούς, συμπεριλαμβανομένης της ορθής εφαρμογής των συστάσεών τους· και θα εφαρμόζει τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το άρθρο 3 στις χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης·
- Θα αποθαρρύνει τη διατύπωση επιφυλάξεων, οι οποίες μπορεί να υποβληθούν από χώρες σε πράξεις που έχουν σχεδιαστεί για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης στις χώρες τους και, όταν χρειάζεται, (επιφυλάξεις ασυμβίβαστες με το αντικείμενο και τον σκοπό της σύμβασης), θα εναντιώνεται στις επιφυλάξεις·

- Θα προσφέρει κοινή ή διμερή συνεργασία για την πρόληψη των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης και την επανόρθωση για τα θύματα·
- Θα δώσει έμφαση στον αγώνα κατά των βασανιστηρίων σε ομάδες που συζητούν ανθρώπινα δικαιώματα, όπου συμμετέχουν τόσο η χώρα υποδοχής όσο και η ΕΕ με τα κράτη μέλη της, με σκοπό την ενίσχυση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης.

Διμερής και πολυμερής συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδοτικής στήριξης

30. Η καταπολέμηση και η πρόληψη των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, συμπεριλαμβανομένης της επανόρθωσης για τα θύματα, θα θεωρούνται θέματα προτεραιότητας σε κάθε διμερή και πολυμερή συνεργασία για την προστασία και την προαγωγή των δικαιωμάτων του ανθρώπου, περιλαμβανομένης της σύμπραξης με την κοινωνία των πολιτών, μεταξύ άλλων στον νομικό τομέα, τη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας, τη μετανάστευση και τον τομέα της υγείας, καθώς και στους τομείς της ελευθερίας της έκφρασης, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.
31. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίδεται στην εν λόγω συνεργασία στο πλαίσιο του υφιστάμενου Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (EIDHR) και του διαδόχου του, καθώς και σε όλα τα προγράμματα και τα μέσα που στηρίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, το κράτος δικαίου και τη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας.
32. Η ΕΕ, μεταξύ άλλων, θα συνεχίσει χρηματοδοτεί έργα που αναλαμβάνονται για τη βελτίωση της κατάρτισης των λειτουργών επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένου του σωφρονιστικού προσωπικού και άλλων προσώπων που εργάζονται με άτομα που στερούνται την ελευθερία τους, καθώς και έργα για τη βελτίωση των συνθηκών στους χώρους στέρησης της ελευθερίας. Η ΕΕ θα διατηρήσει την ουσιαστική της στήριξη στα κέντρα αποκατάστασης για τα θύματα βασανιστηρίων σε όλο τον κόσμο και θα παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα και τον αντίκτυπό της.
33. Η ΕΕ θα στηρίζει επίσης τις δημόσιες εκπαιδευτικές εκστρατείες και τις εκστρατείες ευαισθητοποίησης κατά των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, μεταξύ άλλων επ' ευκαιρία της Διεθνούς Ημέρας Συμπαράστασης στα Θύματα Βασανιστηρίων (26 Ιουνίου) και της Παγκόσμιας Ημέρας κατά της Θανατικής Ποινής (10 Οκτωβρίου).

34. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ θα επιδιώξει να υποστηρίξει το έργο συναφών εθνικών και διεθνών ΜΚΟ για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης και θα διατηρεί συνεχή διάλογο μαζί τους· η ΕΕ θα συνεχίσει επίσης να στηρίζει τη σύσταση και την αποτελεσματική λειτουργία ανεξάρτητων εθνικών προληπτικών μηχανισμών που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του OPCAT και στις κατευθυντήριες γραμμές του SPT και να διευκολύνει τις αλληλεπιδράσεις με άλλους μηχανισμούς καταπολέμησης των βασανιστηρίων που έχουν προσδιοριστεί ως ορθές πρακτικές.
35. Επιπλέον, τα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ έργα που συνδέονται με την καταπολέμηση των βασανιστηρίων θα πρέπει να συντονίζονται με άλλες δράσεις της ΕΕ στον εν λόγω τομέα, όπως ο πολιτικός διάλογος με τη χώρα εταίρο, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση και την επιτάχυνση του αντικτύπου τους²⁰.

²⁰ Ειδική έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου αριθ. 09/2015 με τίτλο «Η στήριξη της ΕΕ για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και την κατάργηση της θανατικής ποινής», σύσταση 1 (Καλύτερη στόχευση των περιορισμένων πόρων) και σύσταση 2 (Βελτίωση του συντονισμού με άλλες δράσεις της ΕΕ).

III. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

36. Στο πλαίσιο των δράσεων της κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, η ΕΕ θα ζητήσει μετ' επιτάσεως από τις τρίτες χώρες να λάβουν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα μέτρα, και θα τους παράσχει σχετική στήριξη· τα μέτρα αυτά αποτελούν σημαντικές διασφαλίσεις που έχουν αναγνωριστεί από διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς ως ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης. Οι δράσεις θα πρέπει να θεωρούνται αλληλένδετες και να μην εξετάζονται αυστηρά εντός των ορίων του αντίστοιχου τμήματος τους. Προκειμένου οι χώρες να αντιμετωπίσουν σοβαρά το ζήτημα αυτό, πρέπει να υπάρχει ένας συνδυασμός νομικών μέτρων και σαφών πολιτικών μηνυμάτων, μαζί με συγκεκριμένες δράσεις παρακολούθησης και επακόλουθων ενεργειών, που θα βασίζονται σε μέτρα λογοδοσίας και θα παρέχουν πλήρη αποκατάσταση και επανόρθωση στα θύματα. Αυτές οι συγκεκριμένες δράσεις μπορούν να βοηθήσουν τη χώρα στην επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων στην καταπολέμηση των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης.
37. Σε όλες τις δράσεις θα πρέπει να δίνεται προσοχή στις γυναίκες, καθώς και σε άτομα που ανήκουν σε ομάδες που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας και προσοχής, όπως παιδιά, πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα, θύματα εμπορίας ανθρώπων και μετανάστες που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση, άτομα που υφίστανται διακρίσεις λόγω φύλου, φυλής, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου, ηλικίας, αναπηρίας και σε κάθε άλλο πρόσωπο που κινδυνεύει να εκτεθεί σε βασανιστήρια και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης.

1. Απαγόρευση βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης
--

Στην παρούσα ενότητα προσδιορίζονται τα συγκεκριμένα μέτρα που θα ζητήσει η ΕΕ από τις τρίτες χώρες, προκειμένου να απαγορευθούν τα βασανιστήρια και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης στη νομοθεσία και στις πολιτικές.

1.1 Απαγόρευση βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης στη νομοθεσία

1.1.α Προσχώρηση στις διεθνείς πράξεις, κανόνες και διαδικασίες και εφαρμογή αυτών

- προσχώρηση στην (υπογραφή, επικύρωση) Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων (UNCAT) και το προαιρετικό της πρωτόκολλο (OPCAT), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR), στις Συμβάσεις της Γενεύης και τα πρόσθετα πρωτόκολλά τους²¹ και στις συναφείς περιφερειακές πράξεις, και εφαρμογή αυτών, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων, όπου αρμόζει, της Διαμερικανικής σύμβασης για την πρόληψη και την τιμωρία των βασανιστηρίων και της Ευρωπαϊκής σύμβασης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων· εξέταση της προσχώρησης στη Διεθνή σύμβαση για την προστασία όλων των προσώπων από αναγκαστική εξαφάνιση ²²(CPED)· υιοθέτηση και εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών του Robben Island σχετικά με την πρόληψη και την απαγόρευση των βασανιστηρίων στην Αφρική·
- εφαρμογή των πρότυπων ελάχιστων κανόνων των ΗΕ για τη μεταχείριση των κρατουμένων (οι «κανόνες Νέλσον Μαντέλα»)· των Ευρωπαϊκών Κανόνων Φυλάκισης του Συμβουλίου της Ευρώπης και των προτύπων και συστάσεων της Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη των βασανιστηρίων (CPT)· των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανηλίκους (κανόνες του Πεκίνου)· των κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταχείριση των κρατούμενων γυναικών και τα μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα για γυναίκες δράστες εγκληματικών πράξεων (οι κανόνες της Μπανγκόκ)· και των λοιπών συναφών διεθνών και περιφερειακών κανόνων και αρχών·
- άρση των επιφυλάξεων που δεν συμβιβάζονται με το αντικείμενο και τον σκοπό της UNCAT, του ICCPR, της CPED και άλλων σχετικών Συνθηκών·
- εξέταση της πιθανότητας άρσης άλλων επιφυλάξεων σχετικά με την UNCAT, το ICCPR, την CPED και άλλες σχετικές Συνθήκες·

²¹ Οι Συμβάσεις της Γενεύης (1949) και τα πρόσθετα πρωτόκολλά τους αποτελούν τον πυρήνα του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, ο οποίος ρυθμίζει τη διεξαγωγή ένοπλων συγκρούσεων και επιδιώκει να περιορίσει τα αποτελέσματά τους.

²² Στη διεθνή σύμβαση για την προστασία όλων των προσώπων από αναγκαστική εξαφάνιση, στο άρθρο 2 η «αναγκαστική εξαφάνιση» αναφέρεται στη σύλληψη, κράτηση, αρπαγή ή οποιαδήποτε άλλη μορφή στέρησης της ελευθερίας από όργανα του κράτους ή από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που ενεργούν με την άδεια, υποστήριξη ή συναίνεση του κράτους, η οποία ακολουθείται από άρνηση παραδοχής της στέρησης της ελευθερίας ή από απόκρυψη της τύχης ή του τόπου όπου βρίσκεται το εξαφανισμένο πρόσωπο, κάτι το οποίο θέτει ένα τέτοιο πρόσωπο εκτός της προστασίας του νόμου.

- πρόβλεψη δυνατότητας υποβολής ατομικών και διακρατικών καταγγελιών στο πλαίσιο της UNCAT, της CPED, του ICCPR, της CEDAW (Σύμβαση για την εξάλειψη των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών) και άλλων συναφών πράξεων·
- προσχώρηση (υπογραφή, επικύρωση) στο καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου·
- λήψη υπόψη των αιτήσεων προσωρινών μέτρων προστασίας, των δικαστικών αποφάσεων, καθώς και των αποφάσεων και των συστάσεων των διεθνών και περιφερειακών φορέων στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου·
- συνεργασία με τον ειδικό εισηγητή των Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια και άλλου είδους σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία και όλες τις άλλες σχετικές ειδικές διαδικασίες των ΗΕ·
- λήψη υπόψη των γενικών παρατηρήσεων της UNCAT·
- συνεργασία με την Επιτροπή του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων, την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRC), την Υποεπιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων (SPT), και άλλα σχετικά όργανα που έχουν συσταθεί από τις Συνθήκες του ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένων της υλοποίησης και της παρακολούθησης των συμπερασμάτων και των απόψεων των οργάνων αυτών, καθώς επίσης και συγκατάθεση στη δημοσίευση των εκθέσεων επίσκεψης της SPT·
- στις χώρες στις οποίες εξακολουθεί να εφαρμόζεται η θανατική ποινή, εξασφάλιση της θέσπισης μορατόριουμ για όλες τις εκτελέσεις ενόψει της κατάργησης της θανατικής ποινής²³
- όπου αρμόζει, συνεργασία με τους σχετικούς μηχανισμούς του Συμβουλίου της Ευρώπης, ιδίως:
 - αποτελεσματική εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου·
 - πλήρης συνεργασία με την επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT) στο πλαίσιο των επισκέψεών της, αποτελεσματική εφαρμογή των συστάσεών της, έγκριση της δημοσίευσης των εκθέσεων σχετικά με τις επισκέψεις της CPT που δεν είναι δημόσια διαθέσιμες και εξέταση του ενδεχομένου πρόβλεψης διαδικασίας για την αυτόματη δημοσίευση των μελλοντικών εκθέσεων της CPT για τις επισκέψεις στις χώρες τους·

²³ Βλ. ψήφισμα της ΓΣΗΕ 73/175 σχετικά με μορατόριουμ στη χρήση της θανατικής ποινής, το οποίο εγκρίθηκε στις 17 Δεκεμβρίου 2018, και ψήφισμα ECOSOC του ΟΗΕ 1984/50.

Η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων, κατά την εξέταση των εκθέσεων των συμβαλλομένων κρατών, έχει επανειλημμένως αναφερθεί στη συνεχιζόμενη χρήση της θανατικής ποινής ως λόγο προβληματισμού. Επικρότησε την κατάργηση της θανατικής ποινής και τις ενέργειες με σκοπό την κατάργησή της σε πολλές χώρες, και κάλεσε μετ' επιτάσεως τα κράτη να επικυρώσουν το Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ICCPR).

- συνεργασία με τους αρμόδιους περιφερειακούς φορείς και μηχανισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως την Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων στην Αφρική, το Διαμερικανικό Σύστημα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Φόρουμ Ασίας και Ειρηνικού των εθνικών οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλα·

1.1.β Εσωτερική νομοθεσία

- εξασφάλιση ότι όλες οι πράξεις βασανισμού θα αποτελούν αδικήματα σύμφωνα με το εθνικό ποινικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων της απόπειρας, της συνενοχής και της συμμετοχής, καθώς και ότι οι πράξεις αυτές επισύρουν κατάλληλες αποτρεπτικές κυρώσεις·
- κατάργηση ή τροποποίηση οποιουδήποτε νόμου επιτρέπει ή δικαιολογεί, εξ αντικειμένου ή εξ αποτελέσματος, οποιαδήποτε μορφή βασανιστηρίων ή άλλου είδους κακής μεταχείρισης·
- εξασφάλιση σε όλες τις περιπτώσεις ότι καμία δήλωση ή ομολογία ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που είναι αποτέλεσμα βασανιστηρίων ή άλλης μορφής κακής μεταχείρισης δεν θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε δίκη·
- κατάργηση κάθε μορφής σωματικής τιμωρίας·
- εξασφάλιση ότι δεν θα επιτρέπεται η επίκληση κανενός είδους έκτακτων συνθηκών, περιλαμβανομένης της εμπόλεμης κατάστασης ή της απειλής πολέμου, της εσωτερικής πολιτικής αστάθειας ή οποιασδήποτε άλλης έκτακτης ανάγκης προκειμένου να δικαιολογηθούν βασανιστήρια ή κακή μεταχείριση·
- εξασφάλιση ότι το εθνικό δίκαιο απαγορεύει ρητά τη βίαιη μεταφορά οποιουδήποτε προσώπου σε οποιαδήποτε χώρα, έδαφος ή τόπο για τα οποία υπάρχουν ουσιαστικές ενδείξεις ότι το εν λόγω πρόσωπο θα υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλου είδους κακή μεταχείριση (συμπεριλαμβανομένης της χώρας προέλευσης) ή διατρέχει τον κίνδυνο να μεταφερθεί στη συνέχεια σε τέτοια χώρα, καθώς και ότι προβλέπει την πρόσβαση σε αποτελεσματική, ανεξάρτητη και αμερόληπτη επανεξέταση πριν από οποιαδήποτε τέτοια απόφαση·
- εξασφάλιση ότι δεν θα επιτρέπεται η επίκληση διαταγής από ιεραρχικά ανώτερο αξιωματικό ή δημόσια αρχή προκειμένου να δικαιολογηθούν βασανιστήρια ή άλλου είδους κακή μεταχείριση·
- εξασφάλιση ότι όργανα επιβολής του νόμου, το στρατιωτικό, ιατρικό και άλλο συναφές προσωπικό δεν θα τιμωρούνται λόγω απείθειας προς διαταγές για την τέλεση πράξεων οι οποίες συνιστούν βασανιστήρια ή άλλης μορφής κακή μεταχείριση.

- διασφάλιση ότι κατοχυρώνεται στο εσωτερικό δίκαιο το δικαίωμα των θυμάτων για προστασία·
- διασφάλιση ότι η εσωτερική νομοθεσία προβλέπει ορισμό του «θύματος», σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, και ότι τα δικαιώματα των θυμάτων για επανόρθωση, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων πραγματικής προσφυγής και αποκατάστασης (υλική αποκατάσταση, αποζημίωση, προσωπική αποκατάσταση, ικανοποίηση και εγγυήσεις μη επανάληψης), κατοχυρώνονται στο εθνικό δίκαιο.

1.2 Επιβεβαίωση της απόλυτης απαγόρευσης των βασανιστηρίων και των άλλων μορφών κακής μεταχείρισης στις πολιτικές

- καταδίκη, στο ανώτερο δυνατό επίπεδο, όλων των μορφών βασανιστηρίων και άλλου είδους κακής μεταχείρισης·
- ενίσχυση του ρόλου και της εντολής των εθνικών οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα όσον αφορά την καταπολέμηση των βασανιστηρίων, δημιουργία εθνικών οργανισμών για την πρόληψη των βασανιστηρίων (εθνικών μηχανισμών πρόληψης) και εξέταση του ενδεχόμενου να συσταθούν και να λειτουργήσουν και, όπου αρμόζει, να ενισχυθούν ανεξάρτητοι εθνικοί οργανισμοί (π.χ. διαμεσολαβητές για τα ανθρώπινα δικαιώματα ή επιτροπές για τα ανθρώπινα δικαιώματα) που μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα βασανιστήρια και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης·
- διασφάλιση του σεβασμού για τον ρόλο που διαδραματίζουν οι δικαστές, οι εισαγγελείς και οι δικηγόροι στην καταπολέμηση των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις αυθαίρετες κρατήσεις, την παροχή διαδικαστικών εγγυήσεων και τα πρότυπα της δίκαιης δίκης, καθώς και στην προσαγωγή των δραστών ενώπιον της δικαιοσύνης·
- λήψη αποδοτικών μέτρων για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην απόδοση δικαιοσύνης, θέσπιση των κατάλληλων προγραμμάτων νομικής αρωγής (με επαρκή χρηματοδότηση) και διασφάλιση ότι επιλέγεται, καταρτίζεται και αμείβεται ικανοποιητικά επαρκής αριθμός δικαστών και εισαγγελέων·
- λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την πρόληψη και καταπολέμηση παράνομων παρεμβάσεων κάθε είδους, όπως απειλών, παρενόχλησης, δωροδοκίας, εκφοβισμού και επιθέσεων κατά δικαστών, εισαγγελέων και δικηγόρων, καθώς και διασφάλιση ότι κάθε τέτοια παρέμβαση θα ερευνάται ταχέως, αποτελεσματικά, ανεξάρτητα και αμερόληπτα με σκοπό να προσαχθούν οι υπεύθυνοι ενώπιον της δικαιοσύνης·

- ευαισθητοποίηση των τρίτων χωρών σχετικά με την **παγκόσμια συμμαχία για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια**²⁴, απώτερος στόχος της οποίας είναι η κατάργηση του εμπορίου αγαθών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια και τη θανατική ποινή, με σκοπό την αύξηση του αριθμού των συμμετεχουσών χωρών. Εμπνεόμενη από τη νομοθεσία της ΕΕ²⁵, η εν λόγω πρωτοβουλία της ΕΕ, η οποία υποστηρίχθηκε και από την Αργεντινή και τη Μογγολία, είναι μια παγκόσμια προσπάθεια των χωρών που δεσμεύονται να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την απαγόρευση του εμπορίου αγαθών που προορίζονται ή που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή και για βασανιστήρια.

2. Πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης

38. Η ΕΕ θα πρέπει να ενθαρρύνει τις χώρες να λαμβάνουν αποτελεσματικά νομοθετικά, διοικητικά, δικαστικά και άλλα μέτρα για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης σε οποιοδήποτε έδαφος υπό τη δικαιοδοσία τους. Στην παρούσα ενότητα προσδιορίζονται τα συγκεκριμένα μέτρα που θα ζητήσει η ΕΕ να λάβουν οι τρίτες χώρες, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι υπάρχουν εγγυήσεις για εκείνους που τελούν υπό κράτηση και ένας αποτελεσματικός μηχανισμός καταγγελιών, καθώς και μηχανισμοί παρακολούθησης και εποπτείας της κράτησης:

2.1 Συμμόρφωση με διασφαλίσεις και διαδικασίες σχετικά με την κράτηση

- συμμόρφωση με τις νομικές και διαδικαστικές εγγυήσεις κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης και διασφάλιση ότι τα πρόσωπα που στερούνται την ελευθερία τους από υπαλλήλους επιβολής του νόμου ενημερώνονται αμέσως σχετικά με τα δικαιώματά τους, τους παρέχεται πρόσβαση σε εμπιστευτική επικοινωνία και δικαίωμα εμπιστευτικής επικοινωνίας με ανεξάρτητους δικηγόρους και γιατρούς, μπορούν να ενημερώνουν αμελλητί τους συγγενείς τους και άλλα σχετικά τρίτα μέρη για το γεγονός και τον τόπο της κράτησής τους, καθώς και για τυχόν μεταγενέστερες μεταγωγές, και φέρονται ενώπιον δικαστικής αρχής αμελλητί μόλις τεθούν υπό κράτηση·
- απαγόρευση των μυστικών χώρων κράτησης, ώστε να εξασφαλίζεται ότι όλα τα πρόσωπα που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους κρατούνται σε επίσημα αναγνωρισμένους χώρους κράτησης και ότι ο τόπος όπου βρίσκονται είναι γνωστός, ιδίως στα μέλη της οικογένειάς τους και στον νομικό τους σύμβουλο·

²⁴ Η παγκόσμια συμμαχία για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια δημιουργήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2017 σε συνέχεια πολιτικής διακήρυξης που υπεγράφη από την ΕΕ (εκπροσωπούμενη από την Επίτροπο κα Malmström) και από 58 χώρες στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών <http://www.torturefreetrade.org/>

²⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/125 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Ιανουαρίου 2019 για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυνάμενων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (κωδικοποίηση) Καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1236/2005 του Συμβουλίου και τις διαδοχικές τροποποιήσεις του.

- διασφάλιση ότι τηρούνται επίσημα αρχεία σχετικά με τον χρόνο και τον τόπο σύλληψης, τον εντοπισμό των προσώπων που προβαίνουν στη σύλληψη και την κατάσταση της υγείας του κρατουμένου·
- διασφάλιση ότι οι διαδικασίες κράτησης και εξέτασης είναι σύμφωνες με τα σχετικά διεθνή και περιφερειακά πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των κρατουμένων να παρίσταται ο δικηγόρος τους κατά τη διάρκεια της ανάκρισης·
- διασφάλιση ότι λαμβάνονται περαιτέρω μέτρα για την παρακολούθηση όλων των ανακρίσεων, μεταξύ άλλων μέσω βιντεοσκοπήσεων και ηχογραφήσεων·²⁶
- διασφάλιση ότι οι συνθήκες κράτησης στις φυλακές και σε άλλα σωφρονιστικά ιδρύματα συμμορφώνονται με τα διεθνή και περιφερειακά πρότυπα, όπως είναι οι κανόνες «Νέλσων Μαντέλα» (αναθεωρημένοι πρότυποι ελάχιστοι κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταχείριση των κρατουμένων)²⁷, οι πρότυποι ελάχιστοι κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανηλίκους (οι κανόνες του Πεκίνου)· οι κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταχείριση των κρατούμενων γυναικών και τα μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα για γυναίκες δράστες εγκληματικών πράξεων (οι κανόνες της Μπανγκόκ)· οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους όρους σύλληψης, αστυνομικής κράτησης και προσωρινής κράτησης στην Αφρική (κατευθυντήριες γραμμές της Λουάντα) και, όπου αρμόζει, οι ευρωπαϊκοί σωφρονιστικοί κανόνες, οι ευρωπαϊκοί κανόνες για τους ανηλίκους που υπόκεινται σε κυρώσεις ή μέτρα, και τα πρότυπα που έχουν θεσπιστεί από την ευρωπαϊκή επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας·
- θέσπιση και εφαρμογή προτύπων και μέτρων για την αποτελεσματική προστασία των προσώπων που τελούν υπό αστυνομική κράτηση, των κρατουμένων μεταναστών, των προσωρινώς κρατουμένων και των κρατουμένων μετά από καταδίκη, των ατόμων που στερούνται την ελευθερία τους σε χώρους υγειονομικής περίθαλψης και των ατόμων που κινδυνεύουν από διακριτική μεταχείριση, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των παιδιών, των ατόμων με αναπηρία, των ατόμων που ενδέχεται να υποστούν διακρίσεις λόγω φυλής, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου, των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και άλλων προσώπων που χρήζουν ειδικής προστασίας κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης·

²⁶ Βλ. την έκθεση επίσκεψης του ειδικού εισηγητή για τα βασανιστήρια: Ισπανία, έγγρ. HE E/CN.4/2004/56/Add.2 (2004), παρ. 68· Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους όρους σύλληψης, αστυνομικής κράτησης και προσωρινής κράτησης στην Αφρική (2014), κατευθυντήρια γραμμή 9 ε).

²⁷ Ιδίως όσον αφορά τη φυσική κατάσταση, τον διαχωρισμό των κατηγοριών κρατουμένων, τις υποδομές και συνθήκες υγιεινής, την ένδυση, τα τρόφιμα και τα ποτά, την ιατρική περίθαλψη, την επαφή με τον έξω κόσμο, τη ρύθμιση των πειθαρχικών μέτρων.

- διασφάλιση ότι τα άτομα που έχουν καταδικαστεί για βασανιστήρια ή είναι υπόδικοι για βασανιστήρια δεν έχουν καμία επακόλουθη συμμετοχή στην κράτηση, την ανάκριση ή τη μεταχείριση οποιουδήποτε προσώπου στερείται την ελευθερία του· και ότι τα άτομα που είναι ύποπτα για βασανιστήρια υπόκεινται σε διερεύνηση και παραπέμπονται στη δικαιοσύνη αμελλητί·
- διασφάλιση ότι τα προγράμματα κατάρτισης για το προσωπικό επιβολής του νόμου και το λοιπό προσωπικό των χώρων στέρησης της ελευθερίας περιλαμβάνουν κατάρτιση για την απόλυτη απαγόρευση των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης για τεχνικές έρευνας που συμμορφώνονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, για την πρόληψη, τη διερεύνηση και τη δίωξη της βίας κατά των γυναικών, για τα δικαιώματα του παιδιού και των ατόμων με αναπηρία, και για την καταπολέμηση των κάθε είδους διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων (αλλά όχι μόνο) για λόγους όπως το φύλο, η θρησκεία ή οι πεποιθήσεις, η φυλή και ο γενετήσιος προσανατολισμός ή η ταυτότητα φύλου·

2.2 Παροχή αποτελεσματικών και ασφαλών μηχανισμών υποβολής καταγγελιών

- δημιουργία ασφαλών διαύλων για τα θύματα βασανιστηρίων ή άλλων μορφών κακής μεταχείρισης για την υποβολή καταγγελιών σε σαφώς προσδιορισμένους φορείς και διασφάλιση της ύπαρξης δικαστικών και άλλων μέσων έννομης προστασίας που θα εξασφαλίζουν στα άτομα που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους ότι οι καταγγελίες τους εξετάζονται αμέσως και αμερόληπτα·
- λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την προστασία των καταγγελλόντων από κάθε κίνδυνο αντιποίνων, εκφοβισμού ή άλλων αρνητικών συνεπειών λόγω υποβολής καταγγελίας·
- θέσπιση ανεξάρτητων και αποτελεσματικών εσωτερικών διαδικασιών για την ταχεία διερεύνηση καταγγελιών κατά προσωπικού της αστυνομίας ή των φυλακών ή οποιουδήποτε άλλου υπαλλήλου υπόπτου για βασανιστήρια ή άλλης μορφής κακή μεταχείριση κρατουμένων, οποτεδήποτε συνέβη αυτό, κατά προτίμηση σύμφωνα με το πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου υπάρχουν ενδείξεις ότι τέτοιες πράξεις έλαβαν χώρα ακόμα κι αν δεν υπάρχει επίσημη καταγγελία από συγκεκριμένο θύμα, και εξασφάλιση ότι οι διαδικασίες αυτές λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τους το φύλο και είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των παιδιών κατά περίπτωση·

- κατάρτιση του προσωπικού επιβολής του νόμου, του στρατιωτικού προσωπικού και οποιουδήποτε ατόμου ασχολείται με άτομα που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους καθώς και του ιατρικού προσωπικού (πολιτικού και στρατιωτικού), ώστε να πληρούν τα σχετικά διεθνή πρότυπα για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακής μεταχείρισης·
- παροχή δυνατότητας για την αναφορά υπονοιών διάπραξης βασανιστηρίων ή άλλων μορφών κακής μεταχείρισης από τρίτους και ευαισθητοποίηση συναφώς προς αυτήν.

2.3 Δυνατότητα ύπαρξης αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης και εποπτείας της κράτησης

- διασφάλιση ότι έχουν δημιουργηθεί αμερόληπτοι μηχανισμοί για την επιθεώρηση και την επίσκεψη χώρων κράτησης και περιορισμού, για εσωτερικές και εξωτερικές επιθεωρήσεις·
- θέσπιση, καθορισμός ή διατήρηση και βελτίωση ανεξάρτητων και αποδοτικών μηχανισμών με σχετική και ευρεία εμπειρογνωμοσύνη για την πραγματοποίηση αποτελεσματικών και αιφνιδιαστικών επισκέψεων παρακολούθησης σε όλους τους χώρους στέρησης της ελευθερίας, μεταξύ άλλων με σκοπό να προληφθούν πράξεις βασανισμού ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας· διασφάλιση ότι το νομικό πλαίσιο επιτρέπει τις επισκέψεις αυτές και ότι παρέχεται, στη νομοθεσία και στην πρακτική, απεριόριστη πρόσβαση σε όλους τους χώρους, τα πρόσωπα και τις πληροφορίες· διασφάλιση ότι υπεύθυνοι σε όλους τους χώρους όπου τα άτομα στερούνται την ελευθερία τους ενημερώνονται για την υποχρέωσή τους να επιτρέπουν την πρόσβαση στις εγκαταστάσεις τους, να μιλούν ιδιωτικά σε οποιονδήποτε κρατούμενο και μέλος του προσωπικού και να εξασφαλίζουν ότι κανείς εξ όσων έρχονται σε επικοινωνία με μέλη αυτών των μηχανισμών δεν διατρέχει κίνδυνο αντιποίνων·
- παρότρυνση όλων των χωρών να κυρώσουν το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων (OPCAT) και να δημιουργήσουν **εθνικούς μηχανισμούς πρόληψης**²⁸. Διασφάλιση ότι οι εν λόγω εθνικοί μηχανισμοί πρόληψης είναι πλήρως ανεξάρτητοι και διαθέτουν επαρκείς πόρους και κατάρτιση, ώστε να μπορούν να λειτουργούν σύμφωνα με την εντολή τους στο πλαίσιο του OPCAT·

²⁸ Βλ. HE OPCAT άρθρα 17 έως 23· Έγγραφο των HE. CAT/OP/12/5 (2010) Κατευθυντήριες γραμμές για τους εθνικούς μηχανισμούς πρόληψης, που είναι διαθέσιμο στην εξής διεύθυνση:
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT/OP/12/5&Lang=en

- πρόβλεψη για επισκέψεις από εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και άλλους ανεξάρτητους φορείς όπως εθνικούς μηχανισμούς πρόληψης, εθνικούς οργανισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα (ΕΟΑΔ) και διαμεσολαβητές, που έχουν το δικαίωμα εμπιστευτικής επικοινωνίας με οποιοδήποτε άτομο επιλέξουν σε χώρους όπου κρατούνται ή μπορεί να κρατηθούν άτομα που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους και πλήρης συνεργασία με τους εν λόγω μηχανισμούς κατά τις επισκέψεις των υπαλλήλων τους·
- διεξαγωγή ουσιαστικού διαλόγου με ανεξάρτητους μηχανισμούς παρακολούθησης και εφαρμογή των συστάσεών τους.

3. Καταπολέμηση της ατιμωρησίας

39. Η προώθηση της λογοδοσίας και της καταπολέμησης της ατιμωρησίας είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί η εφαρμογή και ο πλήρης σεβασμός των νομικών διασφαλίσεων. Αποτελεί μέρος του καθήκοντος του κράτους να προστατεύει το σύνολο του πληθυσμού που υπάγεται στη δικαιοδοσία του, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ανήκουν στις πλέον ευάλωτες ομάδες. Τα συγκεκριμένα μέτρα που θα ζητήσει η ΕΕ από τις τρίτες χώρες εν προκειμένω είναι, μεταξύ άλλων, τα εξής:
- εξασφάλιση της δυνατότητας της δικαιοσύνης να ασκεί τις λειτουργίες της με ανεξαρτησία, αμεροληψία και επαγγελματισμό·
 - παραπομπή στη δικαιοσύνη κάθε υπόπτου για διάπραξη βασανιστηρίων που βρίσκεται εντός της δικαιοδοσίας του κράτους, οπουδήποτε στον κόσμο και αν διαπράχθηκαν τα βασανιστήρια, για να δικαστεί υπό συνθήκες σύμφωνες προς τα διεθνή πρότυπα της δίκαιης δίκης και οι οποίες αποκλείουν τη θανατική ποινή, αν το πρόσωπο αυτό δεν εκδοθεί προς ποινική δίωξη σε άλλο κράτος όπου πληρούνται αυτές οι εγγυήσεις·
 - ταχεία διεξαγωγή αμερόληπτων, ανεξάρτητων και αποτελεσματικών ερευνών, οποτεδήποτε υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι έχει διαπραχθεί πράξη βασανισμού (*ex-officio*) και καταχρήσεις εγγράφων, κατά προτίμηση σύμφωνα με το πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης και τις αρχές που επισυνάπτονται σε αυτό· διασφάλιση ότι διεξάγονται ανεξάρτητες έρευνες για όλους τους θανάτους ατόμων που τελούσαν υπό κράτηση·

- διασφάλιση ότι η υποχρέωση αναφοράς της κακής μεταχείρισης κατοχυρώνεται στο εθνικό δίκαιο, με κατάλληλες κυρώσεις για την παράλειψη αναφοράς και προστασία των υποβαλλόντων αναφορά²⁹.
- διασφάλιση ότι σε καμία πράξη βασανισμού δεν είναι εφαρμοστέες αμνηστία, ασυλία ή προθεσμία παραγραφής·
- διασφάλιση ότι καμία αρχή και κανένας αξιωματούχος δεν θα διατάσσει, εφαρμόζει, επιτρέπει ή ανέχεται οποιαδήποτε κύρωση ή μέτρο εναντίον κρατουμένου ή οποιουδήποτε προσώπου ή οργανισμού λόγω των επαφών του με οποιονδήποτε εθνικό ή διεθνή φορέα παρακολούθησης ή πρόληψης·
- εξασφάλιση της κατάρτισης των δικαστών, των εισαγγελέων και των δικηγόρων όσον αφορά τα συναφή διεθνή, περιφερειακά και εθνικά πρότυπα·
- διασφάλιση της κατάρτισης και της ευαισθητοποίησης όλου του προσωπικού, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού υγείας, σχετικά με τον τρόπο υποβολής αναφορών και συμβολής στις έρευνες, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης του εγχειριδίου για την αποτελεσματική διερεύνηση καταγγελιών βασανιστηρίων και τεκμηρίωσή τους καθώς και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης) για την τεκμηρίωση των βασανιστηρίων ή άλλων μορφών κακής μεταχείρισης·
- διασφάλιση ότι το προσωπικό υγείας δεν θα λαμβάνει μέρος σε καμία περίπτωση σε σκληρές τεχνικές ανάκρισης ή άλλης μορφής κακή μεταχείριση ατόμων με σκοπό τον έλεγχο ή την παράταση του πόνου και της οδύνης·
- ενίσχυση της εθνικής ικανότητας πρόληψης και αντιμετώπισης των πλέον σοβαρών διεθνών εγκλημάτων με τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαιοδοσιών και του ΔΠΔ.

²⁹ Βλ. π.χ. τον Κώδικα Συμπεριφοράς για τους υπαλλήλους επιβολής του νόμου, που εγκρίθηκε με το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών της 17ης Δεκεμβρίου 1979.

4. Επανόρθωση, συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης, για τα θύματα

40. Το κράτος έχει την υποχρέωση για επανόρθωση έναντι των θυμάτων βασανιστηρίων³⁰.

Η επανόρθωση περιλαμβάνει τόσο μέτρα αποκατάστασης της ζημίας (υλική αποκατάσταση, αποζημίωση, προσωπική αποκατάσταση, ικανοποίηση και εγγυήσεις μη επανάληψης) όσο και διαδικασίες που μπορούν να διασφαλίσουν ότι τα θύματα θα μπορούν να επιτύχουν αποκατάσταση της ζημίας και ότι οι υπεύθυνοι θα λογοδοτήσουν. Τα συγκεκριμένα μέτρα που θα ζητήσει η ΕΕ από τις τρίτες χώρες στον τομέα αυτό είναι, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- διασφάλιση ότι τα θύματα μιας πράξης βασανισμού ή άλλης μορφής κακής μεταχείρισης είναι αποδέκτες επανόρθωσης, συμπεριλαμβανομένων της αποτελεσματικής προσφυγής και της αποκατάστασης, όπου περιλαμβάνονται η υλική αποκατάσταση, η αποζημίωση, η προσωπική αποκατάσταση, η ικανοποίηση και οι εγγυήσεις μη επανάληψης·
- διασφάλιση του δικαιώματος αποκατάστασης ανεξάρτητα από την έναρξη ή/και την επιτυχή έκβαση έρευνας ή ποινικής διαδικασίας κατά του δράστη. Η αποκατάσταση πρέπει να είναι προσβάσιμη ανεξάρτητα από τον εντοπισμό, τη σύλληψη, την έρευνα, την ποινική δίωξη ή την καταδίκη του δράστη·
- διασφάλιση ότι το δικαίωμα προσφυγής επεκτείνεται και στη συλλογική βλάβη, και ότι η συλλογική επανόρθωση παρέχεται σε κοινότητες που έχουν υποστεί συλλογική βλάβη, μετά από πλήρη εκτίμηση της φύσης της βλάβης και της έκτασης των επιπτώσεών της, καθώς και των ειδικών αναγκών των ενδιαφερομένων·
- απαιτούνται ειδικά μέτρα επανόρθωσης για την αντιμετώπιση των φραγμών που εμποδίζουν την πρόσβαση σε μέσα επανόρθωσης για σεξουαλική και έμφυλη βία. Σε αυτά μπορεί να περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, η ποινικοποίηση όλων των μορφών σεξουαλικής και έμφυλης βίας· εντοπισμός των αιτίων και των συνεπειών της σεξουαλικής και έμφυλης βίας και λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη και την εξάλειψή της· εφαρμογή αποτελεσματικών και προσιτών προγραμμάτων αποκατάστασης και διασφάλιση της συμμετοχής των θυμάτων στον σχεδιασμό τέτοιων προγραμμάτων· απρόσκοπτη και τακτική πρόσβαση σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής αποκατάστασης, της ψυχολογικής και ψυχοκοινωνικής στήριξης και της κοινωνικοοικονομικής στήριξης·

³⁰ Βλ. άρθρο 14 της UNCAT και γενική παρατήρηση CAT αριθ. 3 σχετικά με το άρθρο 14.

- διασφάλιση ότι διατίθενται ολιστικά μέτρα προσωπικής αποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένων των ιατρικών, ψυχολογικών, κοινωνικών και άλλων μέτρων, για τα θύματα βασανιστηρίων και τις οικογένειές τους· τα μέτρα αυτά παρέχονται το νωρίτερο δυνατόν μετά τη διάπραξη των πράξεων βασανισμού, χωρίς να απαιτείται από τα θύματα να ασκήσουν ένδικα βοηθήματα· και διασφάλιση ότι η προσωπική αποκατάσταση είναι κατάλληλη και προσβάσιμη και ότι παρέχεται κατά τρόπο που να εγγυάται την ασφάλεια και την προσωπική ακεραιότητα των θυμάτων, των οικογενειών τους και των φροντιστών τους·
- εντοπισμός και λήψη υπόψη προσώπων ή ομάδων που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να εκτεθούν σε βασανιστήρια και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης, και διασφάλιση ότι τα άτομα αυτά δεν υφίστανται διακρίσεις όσον αφορά την πρόσβαση σε μέσα επανόρθωσης, συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης·
- διασφάλιση ότι τα προγράμματα κατάρτισης για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας περιλαμβάνουν κατάρτιση για την αποκατάσταση των θυμάτων·
- διασφάλιση ότι τα προγράμματα κατάρτισης για το προσωπικό των αρχών επιβολής του νόμου και το δικαστικό σώμα περιλαμβάνουν το δικαίωμα στην αποκατάσταση και άλλες μορφές μέσων επανόρθωσης για τα θύματα βασανιστηρίων και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί αυτό·
- διασφάλιση ότι διεξάγονται ιατροδικαστικές αυτοψίες από εκπαιδευμένο ιατροδικαστικό προσωπικό σύμφωνα με το πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης και άλλα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα· και ότι οι ιατροδικαστικές εκθέσεις ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων που συμμορφώνονται με τα εν λόγω πρότυπα αναγνωρίζονται ως έγκυρα αποδεικτικά στοιχεία σε δικαστικές υποθέσεις·
- πρόβλεψη για την κατάλληλη ιατροδικαστική εξέταση σε όλες τις περιπτώσεις σοβαρού τραυματισμού ή θανάτου κρατουμένων·
- διασφάλιση ότι τα θύματα βασανιστηρίων ή άλλης μορφής κακής μεταχείρισης, οι μάρτυρες, οι οικογένειές τους και τα μέλη των κοινοτήτων τους, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που τεκμηριώνουν ή αναφέρουν περιπτώσεις βασανιστηρίων, οι ερευνητές, οι δικηγόροι, το προσωπικό υγειονομικής περίθαλψης, οι φορείς παρακολούθησης και κάθε άλλο άτομο ή οργανισμός που βοηθά τα θύματα να αποκτήσουν πρόσβαση σε μέσα επανόρθωσης προστατεύονται από τη βία, τις απειλές βίας ή οποιαδήποτε άλλη μορφή εκφοβισμού ή αντιποίνων·

- παροχή στους επαγγελματίες του τομέα της υγείας της δυνατότητας να εργάζονται ανεξάρτητα και εμπιστευτικά όταν συντάσσουν παρατηρήσεις σχετικά με πιθανολογούμενες περιπτώσεις βασανιστηρίων και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης, καθώς και όταν περιθάλπουν άτομα που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους, καθώς και όταν παρέχουν υπηρεσίες αποκατάστασης στα θύματα·
- προστασία των γιατρών, του ιατροδικαστικού προσωπικού και του λοιπού προσωπικού υγείας από αντίποινα, όταν αναφέρουν περιπτώσεις βασανιστηρίων και άλλες μορφές κακής μεταχείρισης ή παρέχουν υπηρεσίες αποκατάστασης στα θύματα, για παράδειγμα, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να αναφέρουν την κακή μεταχείριση σε αρμόδιο φορέα εκτός της άμεσης δικαιοδοσίας ή να το αναφέρουν κατά τρόπο ώστε να μη μπορούν να ταυτοποιηθούν³¹.

³¹ Πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης, παράγραφος 73.

IV. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Ι – Κατάλογος συναφών εγγράφων

- Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου του ΟΗΕ
- Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ICCPR) και τα δύο προαιρετικά πρωτόκολλά του
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (UNCAT) και το προαιρετικό της πρωτόκολλο
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού (CRC) και το προαιρετικό της πρωτόκολλο
- Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών περί καταργήσεως πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων (CERD)
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW) και το προαιρετικό της πρωτόκολλο
- Διεθνής σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία όλων των ατόμων από τις βίαιες εξαφανίσεις (CPED)
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και το προαιρετικό της πρωτόκολλο
- Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου
- Οι τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης του ΟΗΕ της 12ης Αυγούστου 1949 και τα πρωτόκολλά τους, καθώς και εθιμικοί κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου
- Διακήρυξη του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων από τα βασανιστήρια και άλλους τρόπους σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας
- Διακήρυξη του ΟΗΕ για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών
- Σύμβαση του ΟΗΕ και πρωτόκολλο περί του καθεστώτος των προσφύγων
- Διακήρυξη του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων από τη βίαιη εξαφάνιση
- Αρχές του ΟΗΕ για την αποτελεσματική πρόληψη και διερεύνηση των παράνομων, αυθαίρετων και συνοπτικών εκτελέσεων
- Οι πρότυποι ελάχιστοι κανόνες του ΟΗΕ για τη μεταχείριση των κρατουμένων («κανόνες Νέλσων Μαντέλα»)

- Βασικές αρχές του ΟΗΕ για τη μεταχείριση των κρατουμένων
- Δέσμη αρχών του ΟΗΕ για την προστασία όλων των προσώπων που τελούν υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης
- Κανόνες του ΟΗΕ για την προστασία ανηλίκων που στερούνται της ελευθερίας τους
- Οι κανόνες του ΟΗΕ για τη μεταχείριση των κρατούμενων γυναικών και τα μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα για γυναίκες δράστες εγκληματικών πράξεων (οι κανόνες της Μπανγκόκ)·
- Διακήρυξη του ΟΗΕ για τις βασικές αρχές δικαιοσύνης για τα θύματα της εγκληματικότητας και της κατάχρησης εξουσίας
- Βασικές αρχές του ΟΗΕ για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης
- Βασικές αρχές του ΟΗΕ για τα καθήκοντα των δικηγόρων
- Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για τα καθήκοντα των εισαγγελέων
- Πρότυποι ελάχιστοι κανόνες του ΟΗΕ για τα μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα (οι κανόνες του Τόκυο)
- Κώδικας συμπεριφοράς του ΟΗΕ για το προσωπικό επιβολής του νόμου
- Βασικές αρχές του ΟΗΕ για τη χρήση βίας και πυροβόλων όπλων από το προσωπικό επιβολής του νόμου
- Αρχές του ΟΗΕ για την ιατρική δεοντολογία σχετικά με τα καθήκοντα του υγειονομικού προσωπικού και ιδίως των ιατρών όσον αφορά την προστασία των φυλακισμένων και κρατουμένων έναντι των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας
- Βασικές αρχές και κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για το δικαίωμα προσφυγής και αποκατάστασης των θυμάτων κατάφωρων παραβιάσεων του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σοβαρών παραβιάσεων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου
- Αρχές για την αποτελεσματική διερεύνηση και τεκμηρίωση των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης), που έχουν προσαρτηθεί στην απόφαση 2000/43 της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ
- Διασφαλίσεις για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων όσων απειλούνται με θανατική ποινή (απόφαση ECOSOC 1984/50)
- Διακήρυξη της Βιέννης και πρόγραμμα δράσης

- Γενικές παρατηρήσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων και ιδίως αριθ. 4 σχετικά με το άρθρο 3 και αριθ. 2 σχετικά με το άρθρο 2 και αριθ. 3 σχετικά με το άρθρο 14
- Γενικές παρατηρήσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, και ιδίως αριθ. 20 σχετικά με το άρθρο 7, αριθ. 21 σχετικά με το άρθρο 10, αριθ. 29 σχετικά με το άρθρο 4 και αριθ. 31 σχετικά με τη γενική νομική υποχρέωση που επιβάλλεται σε κράτη μέλη του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ICCPR)
- Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως το άρθρο 4 και το άρθρο 19 παράγραφος 2
- Κανονισμός (ΕΕ) 2016/2134 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 2016, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία
- Κώδικας συμπεριφοράς της ΕΕ για τις εξαγωγές όπλων
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και τα πρωτόκολλά της αριθ. 6 και 13 καθώς και σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, καθώς και συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Πρόληψης των Βασανιστηρίων και της Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT)
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων CETS αριθ.: 197
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας CETS αριθ.: 210
- Πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα μέσα περιορισμού σε ψυχιατρικά ιδρύματα για ενήλικες
- Αφρικανικός Χάρτης για τα δικαιώματα του ανθρώπου και των λαών και το πρωτόκολλό του (πρωτόκολλο του Μαπούτο)
- Αφρικανικός Χάρτης για τα δικαιώματα και την ευημερία του παιδιού
- Κατευθυντήριες γραμμές και μέτρα για την απαγόρευση και την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας στην Αφρική (κατευθυντήριες γραμμές του Robben Island)

- Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους όρους σύλληψης, αστυνομικής κράτησης και προσωρινής κράτησης στην Αφρική (κατευθυντήριες γραμμές της Λουάντα)
- Αμερικανική Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου
- Διαμερικανική Σύμβαση για την πρόληψη και την τιμωρία των βασανιστηρίων
- Διαμερικανική Σύμβαση για τη βίαιη εξαφάνιση προσώπων
- Διαμερικανική Σύμβαση για την πρόληψη, την τιμωρία και την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών
- Αρχές και βέλτιστες πρακτικές σχετικά με την προστασία των ατόμων που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους στην αμερικανική ήπειρο

Παράρτημα II – Κατάλογος συντομογραφιών

UNCAT – Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας

CAT – Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων – σώμα 10 εμπειρογνομόνων που παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης από τα συμβαλλόμενα κράτη

CEDAW – Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών

CETS – Σειρά συνθηκών του Συμβουλίου της Ευρώπης

ΚΕΠΠΑ – Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της ΕΕ

(άλλης μορφής) κακή μεταχείριση – σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία

CPED – Διεθνής σύμβαση για την προστασία όλων των ατόμων από τις βίαιες εξαφανίσεις

CPT – Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη των βασανιστηρίων

CRC – Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού

CTI – πρωτοβουλία για τη σύμβαση κατά των βασανιστηρίων (έχει ως στόχο την παγκόσμια επικύρωση έως το 2024)

ΣΓΠ – Σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων

ΣΓΠ+ – Σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων, ειδικό καθεστώς κινήτρων της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση

ΔΠΑ – Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

ICCPR – Διεθνές σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα

ΔΕΕΣ/ΔΟΕΕΣ – Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού/Διεθνής Ομοσπονδία των Εταιριών του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου

ΜΚΟ – Μη Κυβερνητική Οργάνωση

ΕΟΑΔ – Εθνικοί οργανισμοί για τα ανθρώπινα δικαιώματα

NPM — Εθνικοί μηχανισμοί πρόληψης (που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του OPCAT)

OPCAT – Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας

ΟΑΣΕ – Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, με έδρα τη Βιέννη

SPT – Υποεπιτροπή του ΟΗΕ για την πρόληψη των βασανιστηρίων

ΓΣΗΕ – Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

UNODC – Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος

UPR – Καθολική περιοδική εξέταση
